

ԾՈՎԱԼՈՐ

Ե. Տարի, Թիւ 4, Սեպտեմբեր 1, 1931

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹԻԿ ԶՆԳՇՈՅ ԾՈ ՎԱՌ ԸՆԹԵՐՑ. ԸՆԿ.-ԵԱՆ

Հրատարակելի Գրութիւններ Ղրկել 852 N. Hoyne Ave., Chicago, Ill.

Ե Ղ Ա Ծ Ը

Կասկած չկայ որ հայրենակիցներ կը բաղձան լսել ստոյգ պատմութիւնը Զնգուշի Վերջ. Միութեան վերջին Պատգ. ժողովին, որ ցրուեցաւ առանց ոեւէ որոշման յանգելու:

«Ներտասարդ Հայաստան»ի եւ «Բանուոր»ի մէջ հրատարակուած դրութիւնները, ինչպէս նաեւ մի քանիներու կողմէ ստորագրուած կոչը սխալ ներկայացուցած եւ գլխովին յեղաշրջած են իրողութիւնը, ուստի համառօտիւ պատմենք իսկական եղելութիւնը:

Պատգ. ժողովը գումարուեցաւ Կեդր. Վարչութեան յայտարարած ժամուն եւ վայրին մէջ: Ներկայ էին Կեդր. Վարչութեան դիւանի անդամները եւ պատգամաւորները, բացի Նիւ Եորքի պատգամաւոր Տիկ. Ա. Ստեփանեանէ եւ Լօրէնսի պատգամաւոր Ս. Յակոբեանէ:

Կեդրոնի ատենապետին բացման խօսքերէն յետոյ, ժողովը իր աշխատանքին սկսաւ եւ առաջին առթիւ ստուգեց Ամերիկայի մասնաճիւղերու պատգամաւորներուն յանձնարարականները, որոնք ճիշտ գտնուելով վաւերացուեցան: Նիւ Եորքի պատգամաւորին բացակայութեան տուն տուող պատճառը եւ յարակից պարագաները ներկայացուեցան ժողովին եւ ժողովը միացեալ քուէարկութեամբ որոշեց Տիկ. Ա. Ստեփանեանը ճանչնալ օրինաւորապէս ընտրուած պատգամաւոր եւ անմիջապէս հրաւիրել զայն ժողովի նիստերուն: Այդպէս ալ եղաւ:

Արտասահմանի մասնաճիւղերը — Մարսէյլ, Պէյրութ եւ Հալէպ — իրենց պատգամաւորներու ընտրութիւնը յանձնած էին Կեդր. Վարչութեան, որ իր կարգին ներկայացուց ժողովին, եւ ժողովը վերոյիշեալ մասնաճիւղերուն ձայները տուաւ Տիկ. Վ. Փապուճեանի, Ս. Մաթոսեանի եւ Սամուէլ Փապուճեանի: Խօսք չի կրնար ըլլալ որ վերոյիշեալ հայրենակիցները օրինաւոր եւ մասնաւոր պարտաճանաչ անդամներ են Միութեան: Այս սլարազան իսկ զանց ընելով չարաչար կը սխալին անոնք որ վերոյիշեալներու ընտրութիւնը խնամիրական հաշիւներու կը վերագրեն: Ժողովը ընականաբար չէր կրնար սրահին դուռը բանալ եւ փողոցէն անցնող հրեաներն ու այրիները ներս կանչել ու դանոնք պատգամաւորի աթոռին վրայ նստեցնել, պիտի ընտրէր հոն ներկայ

եղողներէն, եւ միայն ու միայն վերոյիշեալները, ինչպէս նաեւ Տիկ. Վ. Մաթոսեան եւ Պրն. Պ. Կակօեան ներկայ էին ժողովին այդ պահուն, վերջինը բացարձակապէս մերժեց պատգամաւոր ըլլալու բազմիցս եղած առաջարկը:

Այսպէս ժողովը պատգամաւորներու օրինաւորութիւնը ստուգելէ յետոյ, ընտրեց իր դիւանը, ատենապետ՝ Պ. Փապուճեան եւ ատենադպիր Կ. Թուխմանեան: Ընտրուեցաւ յանձնախումբ մը, որու յանձնուեցաւ հարցերու դասաւորման եւ հաշուեքնութեան կրկնակի աշխատանքները:

Ժողովը հարցերու նկատառման սկսելէ առաջ լսեց մասնաճիւղերու տեղեկագիրները, ինչպէս նաեւ Կեդր. Վարչութեան զբաւոր տեղեկագիրը: Անհրաժեշտ է որ հոս ըսենք թէ ժողովը բոլորն ծափահարութեամբ ողջունեց ընթերցումը տեղեկագրին, որ մի առ մի կը թուէր Կեդրոնին միամեայ թէ՛ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս աննախընթացօրէն արդիւնաւոր գործունէութիւնը:

Ասկէ յետոյ ժողովը դադար առաւ ճաշի համար, ինչպէս նաեւ պատահութիւն տալու որ ընտրուած յանձնախումբը իրեն վստահուած դործը կատարէ եւ ժողովին ներկայացնէ յաջորդ նիստին:

Ճաշէն վերջ ժողովը կրկին ի նիստ գումարուեցաւ, ներկայութեամբ բոլոր պատգամաւորներու, քանի որ եկած էին երկու բացակայ պատգամաւորներ՝ Տիկ. Ա. Ստեփանեան եւ Ս. Յակոբեան: Ներկայ էին նաեւ չորսէն հինգ հանդիսականներ:

Յանձնախումբը ներկայացուց հարցերը՝ դասաւորուած, որոնց մի առ մի նկատառման ձեռնարկուեցաւ անմիջապէս: Յանձնախումբը ներկայացուց նաեւ Կեդրոնին հաշիւները՝ կէտ առ կէտ ճիշտ գտած եւ վաւերացուցած ըլլալու յայտարարութեամբ:

Հոս կարելի է որ ըսենք թէ, ըստ արձանագրութեան, մասնաճիւղեր (բացի արտասահմանի երեք մասնաճիւղերէն) բոլորն ալ իրենց քիչ կամ շատ նիւթական պարտաւորութիւնը կատարած էին՝ մասնակցած ըլլալով կարօտեալներու ի նպաստ նուիրատուութեան: Երբեք միայն կարօտեալներու ի նպաստ գումար մը զրկած էր, վստահութիւն յայտնելով որ Օգոստոսին տրուելիք դաշտահանդէսով մը պիտի լրացնէր իր պարտաւորութեան կատարումը: Լօրէնս չորս հարիւր տողար զրկած էր Կեդրոնին, սակայն այս գումարը, պէտք

է որոշ ըլլայ, որ հին դրամ էր, եւ որ ի հեծուկս Կեղերնի հետապնդումներուն, Լորէնս կը մնար եւ միայն Մ. Յատկալորեանի Լորէնս այցելութենէն վերջ զրկուեցաւ Կեղերն: Ասկէ որոշ կը հասկցուի որ Լորէնսի մասնաճիւղը եւ ոչ մէկ սէնթ դոյացուցած էր ամբողջ տարուան ընթացքին՝ իբրեւ անդամատուրք, ինչպէս ոչ մէկ սէնթ զրկած էր նախորդ (1930) տարին, մինչ այն ատեն Շիքալօ ժողովին ներկայացած էր 300 տոլարի չէքով մը: Այս իրողութիւններէն զատ կար նաեւ տնտեսական տագնապը, որով այս տարի բացառաբար կարելի էր տառացի խստութեամբ հետապնդել նիւթական օժանդակութեան հարցը եւ մասնաւոր կարելի էր մասնաճիւղերու նիւթական պարտաւորութեան կատարումին կապել պատգամաւորներու իրաւասութեան խնդիրը: Ատիկա կը պատկանէր մասնաճիւղերու, անոնք էին որ պիտի որոշէին թէ իրենց ընտրած պատգամաւորը պարտաճանաչ եւ ուստի օրինաւոր էր, եւ յետոյ Կեղեր. Վարչութեան կը պատկանէր մասնաճիւղերու օրինաւորութիւնը ճշտելու խնդիրը, անոր կ'իյնար որոշելու թէ այս կամ այն մասնաճիւղը պէ՞տք է զրկել պատգամաւոր զրկելու իրաւասութենէն՝ նիւթական անպարտաճանաչութեան պատճառաւ:

Այդպիսի խնդիր մը չկար ժողովին ներկայացուած, եւ ուստի Պատգ. ժողովին կը մնար ընթացք տալ իր աշխատանքին՝ նոյն կազմով եւ ի հարկին ու ըստ կարգին որոշում անցնել որ ասկէ վերջ ոեւէ մասնաճիւղի անդամ հայրենակից կամ մասնաճիւղ, որ իր տարեկանը չէ տուած եւ կամ Կեղերնին հանդէպ իր նիւթական պարտաւորութիւնը չէ կատարած պիտի չլինայ պատգամաւոր ընտրուել եւ կամ պատգամաւոր զրկել Պատգ. ժողովին:

Այս էր միակ ճամբան որու կրնար հետեւիլ ժողովը, եւ այս պարագան քանիցս բացատրուեցաւ ատենապետին կողմէ, սակայն երկու պատգամաւորներ — Գ. Մինասեան եւ Ս. Յակոբեան — վայրկեանը անգամ մը իրարու ետեւէ խօսք կ'առնէին՝ կրկին եւ կրկին յեղեղելու նոյն անիմաստ առարկութիւնները՝ անհարկիօրէն զբաղեցնելով ժողովը եւ ձգտեալ վիճակ մը ստեղծելով:

Վերջապէս ժողովը որոշեց պատգամաւորներու իրաւասութեան հարցը փակուած նկատել, եւ անցաւ հարցերու նըկատուման:

Առաջին հարցի կարգադրութենէն յետոյ վեր առնուեցաւ երկրորդ հարցը՝ «Ծօվառ»ի հրատարակութեան խնդիրը: «Ծօվառ» անկախ հրատարակութիւն մը ըլլալով բընականաբար ժողովը չէր կրնար անոր մասին որոշում անցընել եւ պարտադրել, ուստի հարցը նկատի առնուեցաւ սակերպով, թէ Միութիւնը կ'ուզէ՞ իր առանձին հրատարակութիւնը ունենալ: Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ եւ հարցը ըստ բաւականի լուսաբանուելէ յետոյ, քուէի դրուեցաւ եւ ջախջախիչ մեծամասնութեամբ շահեցաւ այն կողմէ որ կը ջատագովէր Միութեան կողմէ հրատարակութիւն մը չըլլալու եւ ատիկա աւելի նպաստաւոր ժամանակներու յետաձգելու տեսակէտը:

Եւ ահա փութաւ աղմուկը:

Ս. Յակոբեան սրտնեղած տրուած որոշումէն, «Դուք կ'ուզէք ամէն բան ձեր ուզածին պէս ընել, ես հոս գործ չունիմ» ըսաւ ու դէպի դուռ ուղղուեցաւ: Յաւալի պարագան այն է որ փոխանակ ձգելու որ այս պարտնը դուրս ելլէ, հանդիտականներէ եւ պատգամաւորներէ ոմանք միջամտութեան ելան: Եւ ահա պարտնը սկսաւ աւելի ու աւելի պոռալ, որով ամէն ոք ձգեց իր աթոռը եւ խառնուեցաւ վէճին ու աղմուկին: Խառնակութիւն մըն էր տիրեց: Մէկը միւսին ըսածը չէր լսեր: Ատենապետը ի դուր ջանաց խաղաղութիւնը վերահաս-

տատել եւ ժողովը շարունակել: Անկարգապահութիւնը եւ թոհ ու բոհը կատարեալ էր, (պէտք է ըսել թէ աթոռ քաշել մէկ մէկու վրայ բնաւ տեղի չունեցաւ) Բարեկոնի խառնակութիւն մը ուր լեզուները իրարու անհասկնալի էին այլեւս: Փողոցի օտար անցորդներն անգամ սկսան կանգ առնել զրաւաջեւ եւ հետաքրքրուիլ ներսը անցուդարձէն: Այս վիճակին մէջ ժողովը փակուեցաւ եւ ամէն ոք դուրս հանուեցաւ սրահէն:

Հարկաւ այսպէս չէր կրնար վերջանալ ժողովը, ատիկա պիտի ըլլար տեղի տալ ժողովը խանգարել ուղղող երկու պարտններու կամքին: Պէտք էր պատասխանատուութիւնը ճշտել եւ այնպէս ընթացք տալ աշխատանքին: Ուստի դիւանը խորհրդակցութենէ մը յետոյ, որոշեց պատգամաւորները կրկին ժողովի հրաւիրել յաջորդ առաւօտ. այսպէս ալ եղաւ զրաւոր նամակներ զրկելով իւրաքանչիւր անհատի:

Ժողովը սկսաւ Կիրակի առաւօտ ժամը 12ին, Խ. Աղանուրեանի տան մէջ: Ատենապետը ժողովը բացաւ եւ ցաւ յայտնեց երէկի ստեղծուած ամօթալի դէպքին համար, եւ որպէս զի ժողովականները երաշխաւորուին թէ ժողովը պիտի ընթանայ կարգապահութեամբ, անհրաժեշտ նկատեց որ նախորդ օր ժողովի խանգարման պատասխանատու երկու պարտնները ընդունին իրենց յանցանքը եւ ներողութիւն խնդրեն Պատգ. ժողովէն: Պարտնները — Գ. Մինասեան եւ Ս. Յակոբեան — բառերը իրենց բերին մէջ ծամծամելով մերժեցին ընդունիլ իրենց յանցանքը: Ատենապետը նկատելով որ այլեւս անկարելի էր արդիւնաւոր ժողով գումարել եւ վստահ թէ անխուսափելի էր կազ ու կռիւի կրկնութիւնը, ժողովը փաթուած յայտարարեց՝ Կեղեր. Վարչութեան յանձնելով հարկ եղած տնօրինութիւնը, եւ մեկնեցաւ ժողովէն: Գիշ վերջ կը մեկնի Միութեան ատենապետ Ա. Փապուէան, նկատելով որ օրինաւոր չէր ժողովը շարունակել: Կէս ժամ վերջ կը ցրուին բոլոր հոն մնացողները՝ անկարելի գտնելով ժողովին շարունակութիւնը եւ դիտակցելով անոր անօրինաւորութեանը:

Ընթերցողին կը մնայ հանել իր եղբակացութիւնը եւ ճշտել իր դիրքը: Եւ մենք վստահ ենք թէ լուրջ եւ բանիմաց ընթերցողին դիրքը պիտի ըլլայ ի նպաստ Կեղերնին՝ ընդդէմ Պատգ. ժողովի խառնակիչներուն:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

ԱՐՏԱՔՍՈՒՄ ԵՒ ԿԱԽԱԿԱՅՈՒՄ

Միութեանս Յուլիս 4-ի Պատգամաւորական ժողովին ձախողման պատճառներու եւ պատասխանատուներու մասին բացառիկ չըջարեականով մը մեր մասնաճիւղերուն զրեցինք ժամանակին: Այժմ, մասնաճիւղերու վարչութեանց կողմէ Կեղերն զրկուած նամակներէն քաղելով ի վիճակի ենք յայտարարելու բոլոր Վերաշինացի մասնաճիւղերուն եւ Չնգուչի հայրենակիցներու թէ՛ Սարգիս Յակոբեան, Լօրէնսէն, Մելիք Խաչոյեան, Նիւ Եօրքէն, եւ Գասբար Մինասեան, Եռնիւր Սիթիէն, իրենց մասնաճիւղերուն կողմէ կախակայուած եւ վնասուած են, որպէս Միութեան գործունէութիւնը խանգարողներ եւ անհարկի աղմուկ յարուցանողներ:

Վերոյիշեալները ասկէ յետոյ ոեւէ իրաւունք չունին Չնգուչի Վերաշինաց Միութեան անունով խօսելու եւ գործելու: Ասիկա կը յայտարարենք ի դիտութիւն Ամերիկայի եւ արտասահմանի մեր հայրենակիցներուն:

ԶԳՈՒՇԻ ՎԵՐԱՇԻՆԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

* * *

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Միութեան Պատգ. Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 6—7, Լէյպպը Տէյլ օրերուն, Նիւ Եորք: Արդէն բոլոր մասնաճիւղերէն մեզ հասած են գրական պատասխաններ, այնպէս որ Շիքակոյի, Լօրէնսի, Ֆրէզնոյի, Ֆիլատէլֆիոյ, Նիւ Եորքի եւ Եունիոն Սիթիի մասնաճիւղերը Ժողովին համար ընտրած են իրենց պատգամաւորները՝ ըստ կանոնագրի տրամադրութեանց:

*** Ուրախութեամբ կուգանք յայտարարելու թէ Հալէպի, Պէյրութի եւ Մարսէյի մասնաճիւղերուն զրկուած կաթոսեաներու դրամները յարմարագոյն կերպով բաշխուած են տեղւոյն վրայ եւ մասնաւոր ընկալազիրներ ալ վերագրուած են Կեդրոն: Յառաջիկայ Պատգ. Ժողովին մէջ նկատի պիտի առնուի արտասահմանէն Նոր Զնգուշ մեկնիլ ուղղներու խնդրանքները. արդէն ունինք Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ հաղորդուած կարեւոր տեղեկութիւններ որոնք պիտի տեղեկացուին սոյն Ժողովին եւ պիտի պատրաստուի Հայաստան մեկնելու պատրաստ Հայրենակիցներու ցանկը, քանի որ յոյս կայ թէ մօտ ատենէն դէպի Հայաստան ներգաղթը պիտի սկսի: Այս առթիւ աւելցնենք որ Կեդրոնական Վարչութիւնը վերջերս հազար հինգ հարիւր (1,500) տոլար եւս վճարեց Հ. Բ. Ը. Միութեան Նիւ Եորքի Վարչութեան:

*** Սան Ֆրանչիսկոյի եւ Օքլոնտի մեր հայրենակիցները ընդ առաջ երթալով Կեդր. Վարչութեան կողմէ եղած դիմումին, Յունիս 30ին ստրքած են հայրենակցական դաշտահանդէս մը, ուր տասներհինգ հայրենակիցներ ալ Ֆրէզնոյէն դացած են քաջալերութեան համար:

Սոյն դաշտահանդէսին հասոյթը եղող 63 տոլարը Ա. Փիլոյեանի եւ Մ. Փափաճեանի ստորագրութիւնը կրող հայրենասիրական նամակով մը մեզ զրկած են, Միութեան նըպատակին յատկացուելու համար:

ԿԵՂՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

ՎԼՎԼՈՒԿԸ

Բարեկամ մը կողմէ մը բերաւ որ կարդամ: Ծայրէ ի ծայր կարդացի եւ այն տպաւորութիւնը կրեցի թէ ջատուկ կնոջ մը դէմ յանդիման կը գտնուիմ, որովհետեւ կարդացածս կոչէ մը շատ հեռու՝ ջատուկի մը վիլվուկի եր: Զատուկ մը՝ որ կ'ուզէ իր գործած յանցանքը ուրիշի մը ուսերուն բեռնել: Այո, Զնգուշի վերաշինաց Միութեան Դրդ. Պատգմ. Ժողովին իրական ու պատասխանատու խանգարիչները՝ Ս. Յակոբեանի հետ՝ նոյն այս կոչը ստորագրողներն եղած են, մեր առած պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն:

Կոչը խելագարի մը պէս կը յարձակի աջ ու ձախ, առանց փաստի ու ապացոյցի: Կը յարձակի երկու պատուական ընտանիքներու վրայ, առանց փաստի, ըսելով միայն թէ՝ Ստեփանեան եւ Փապուճեան ընտանիքի անդամներէն մէկէ աւելի պատգամաւորներ ընտրուած են Ժողովին մէջ: Եթէ այս է միայն այդ ընտանիքներուն մեղքը, մենք կը ներքեմք անոնց, քանզի այդ ինքնին ապացոյց մըն է անոնց կարողութեան ու օգտակարութեան մեր Միութեան համար:

Կոչը ստորագրողները ապա կը յարձակին Զնգուշի վերաշինաց Միութեան Կեդրոնին ու անոր մասնաճիւղերուն վրայ, եւ այնպէս կը նկարագրեն իրր թէ Միութիւնը դատարկած ու աւերակ դարձած է իր անցեալ փառքէն եւ այժմ կը հեծէ գերութեան տակ: Եւ երեւակայել որ այս բոլոր զրպարտութիւնները կ'ըլլան առանց մէկ հատիկ փաստի ու ապացոյցի:

Հոս կ'ուզենք հարցնել այդ պարոններուն թէ՛ Ե՞րբ եղած է այս Միութեան ամենագորաւոր շրջանը, որ այժմ ալ Միութիւնը ամայացած կը հռչակեն: Մեր գիտցածով ու Միութեան տեսարկներուն լոյսով Միութիւնը իր աշխատանքի գորաւոր թափը կը սկսի 1925ին եւ այժմ ալ կ'ապրի իր գորաւորագոյն շրջանը եւ ընդունակ դարձած է օր ըստ օրէ աւելի յառաջելիմիւր: Ապացոյց կ'ուզէք, կարդացէք մասնաճիւղերու արձանագրութեանց տեսարկները, կարդացէք Կեդրոնական Վարչութեան տեսարկները եւ Պատգ. Ժողովներու արձանագրութիւնները: Հոն պիտի գտնէք որ այս Միութիւնը ազատած է իր նախկին աւատապետներու ձեռքէն, շնորհիւ Կեդր. Վարչութեան լուրջ ու խելացի գործունէութեան եւ մասնաճիւղերու սերտ գործակցութեան:

Վլլլուկ փրցողները կը յարձակին նաեւ մասնաճիւղերու վրայ եւ կը խօսին 400 անտարբերներու մասին, իրր թէ այս չէղք անտարբերները ասկէ առաջ Միութեան անդամներն էին եւ այժմ Կեդր. Վարչութեան պատճառաւ հեռացած են այս Միութեանէն: Նորէն կը հարցնենք այս ջատուկներուն թէ՛ Ե՞րբ, ո՞ր թուականին եւ ո՞ր մասնաճիւղին մէջ արձանագրուած են այս անտարբերները:

Եթէ դուք չէք կրնար փաստերով խօսիլ, մենք սակայն ձեր աչքերուն առջեւ եւ լոյս արելին տակ կը դնենք այս Միութեան բոլոր մասնաճիւղերուն անդամագրութեանց տեսարկները, 1918էն մինչեւ 1931, եւ կը փաստենք որ ուրիշ մասնաճիւղ իր տեսարկին մէջ չէ արձանագրած 30—35 օրինաւոր անդամէն աւելին, հիմա ալ մեր մասնաճիւղերը գրեթէ ունին այս թիւերը: Դուք Ֆիլատէլֆիոյ յիշելով հոն 5 անդամ միայն կը հաշուէք մեր Միութեան համար, մենք շատ գոհ ենք մեր այս փոքր բայց կենսունակութիւն ունեցող մասնաճիւղէն: Իսկ մենք կը հարցնենք ձեզի թէ ո՞ր եւ ձեր ցոյց տուած մնացեալ թիւերը, եթէ սիրտ ունին ինչո՞ւ չեն հետաքրքրուիր այս Միութիւնով, եւ ո՞վ է այս անտարբերութեան իրական պատասխանատուն, եթէ ոչ ձեր ընկեր «Կոունկը»:

Նիւ Եորքի եւ Եունիոն Սիթիի մասնաճիւղերուն ցանցառութեան մասին կը խօսիք ու պատասխանատուները կը փնտռէք: Զարմանալի բան: Ինչո՞ւ հեռուները կ'երթաք ուրիշներ փնտռելու, կը թելադրենք ձեզի որ կարդաք ձեր գրածները միայն, կարդացէք «Ն. Հայաստան»ը, կարդացէք «Բանուոր»ը եւ կարդացէք ձեր «Վլլլուկ»ը, այս Միութիւնը ամբաստանելու ի՞նչ փաստ ունիք, զիրար հակասող ձեր այդ երեք սնամէջ գրութիւններուն մէջ ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ կայ, բայց մենք այդ երեք գրութեան մէջ կը տեսնենք ձեր քանդողի սեւ հոգին եւ ուրեմն մասնաճիւղերու ցանցառութեան իրական պատասխանատուն: Կոչը կը խոստովանի Լօրէնսի մասնաճիւղին օրինաւոր ու պարտաճանաչ ըլլալը, շատ ուրախ ենք այս խոստովանութեան համար եւ Միութիւնը հարատ է Լօրէնսի մասնաճիւղով, որ իրր կարգապահ մասնաճիւղ կը գործէ Միութեան ու Կեդրոնի կողքին եւ կողմնակից էի կամ չէի խնդիր չունի:

Վլլլուկը Քալիֆօրնիան կ'արհամարհէ, այնտեղի մեր պարտաճանաչ մասնաճիւղին օրինաւոր անդամները առ ոչինչ կը սեպէ, անոնց ժրջան գործունէութիւնը չի տեսներ, չուզեր տեսնել Սան Ֆրանչիսկոյի նորակազմ մասնաճիւղը, չուզեր խոստովանիլ այս Միութեան օրէ օր գորանալը, կ'ուրանայ այս Միութեան կենսունակութիւնը: Բայց ինչո՞ւ են այս բոլորը, ի՞նչ է այս մարդոց նպատակը որ օր ցերեկով Միութիւնը քանդելու գերը կ'ուզեն ստանձնել:

Խելագար վլլլուկը Շիքակոյի մասնաճիւղին օրինաւոր անդամներու թիւը կ'իջեցնէ 10ի, այն ալ ոչ թէ իրր մասնա-

ծիւղ, այլ Կեդրոնի կողմնակից: Բայց ո՞ւրկէ ստուգած են այս թիւը, արդեօք Շիքակոյի մասնաճիւղին մէջ լրտես՞ ա կը պահեն, քանի որ այդ գիւտին աղբիւրը չեն ըսեր մեզ՝ ըսել է այս բոլոր զրպարտութիւններն ու վարկաբեկումները Միութեան հասցէին կ'ըլլան դիտումնաւոր ու յետին նպատակներով:

Բայց Շիքակոյի մասնաճիւղը պատրաստ է իր անդամներուն ստորագրութիւնովն ու տարեվճարներովը կրկին ներկայանալ Սեպտ. 6-7ին գումարուելիք Պատգ. ժողովին իր օրինաւոր երկու ձայնովը, եւ պահանջել որ ստուգուի իր հասցէին եղած ամբաստանութիւնը, հակառակ պարագային ամբաստանողներուն խտրել պատժուիլը պիտի պահանջէ այս Միութենէն: Վլլլուկը Պրն. Պետրոս Փապուճեանի (պատգամաւոր Շիքակոյի մասնաճիւղին կողմէ ընտրուած) օգտաշատ ծառայութիւնը անտեսելով եւ այս Միութեան անվիճելի մէկ անդամն (Լօրէնսի մասնաճիւղին կը պատկանէի) ըլլալը խնդրոյ առարկայ կ'ընէ, իսկ միւս կողմէն ինքը 400 չգոյ թիւերու մասին կը խօսի: Պ. Փապուճեան հինգ տարի շարունակ պատգամաւոր եղած է Միութեան գերագոյն ժողովին մէջ, եւ իր «Մօլառ»-ի խմբագրութեամբ շատ աւելի օգտակար դարձած է մեր Միութեան, ուրեմն ի՞նչ նպատակով կը ջանան սուտերով ամբաստանել զայն եւ այլ օգտակար անհատներ, որով եւ անշքացնել Միութիւնը:

Կոչը Հնչակի, Վերակազմեալի, Ռամկավարի խնդիր կը յուզէ եւ զայն ստորագրողները իրենց ըրած զոհողութեանց վրայ կ'ողորան: Ըսենք անմիջապէս որ կուսակցական հաշիւներ ու խորհուրդներ մեր յիշողութենէն դուրս են, իսկ դուք ձեր կողմէն այդ խնդիրը կրնաք փնտռել Արամեանի, Գէորգեանի, Յակոբեանի եւ կոչը ստորագրող Սաչօեաններու դատարկ դանկերուն մէջ: Զոհողութեան խօսքը կ'ընէք, կը խնդրենք որ պարզ խօսիք. ձեր ըրածին քանակն ու որակը հրապարակ դրէք, մեզի մի խօսիք Գալիֆօրնիոյ, Շիքակոյի, Լօրէնսի, Ֆիլատէլֆիոյ, Նիւ Եորքի եւ Ճըրզիի զոհարբող անդամներու աշխատանքին մասին, անոնք Միութեան հետ են ու անոր ոյժը կը կազմեն արդէն:

Յետոյ ամէն առթիւ Կեդրոնը միախաղամանի է կը պոռաք: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք սա միախաղամանի բառով, մենք այդ բառին իմաստը չենք հասկնար, կ'ուզենք որ բերաննիդ լայն բանաք եւ մեզի բացատրէք թէ ի՞նչ է միախաղամանութիւնը:

Կոչը ի վերջոյ ուրախ է որ Կեդրոնական Վարչութիւնը ինքն իր տեղը լուծուած է, եւ բարին ալ այդ կը համարէ:

Այո՛, պարոններ, Յուլիս 4-5ին գացիք Պատգ. ժողովին որ խանգարէք զայն եւ Կեդր. Վարչութիւնը լուծէք: այն վտարած էք Միութենէն: Երթաք բարով: Դուք ո՞վ էք որ կոչ կը հրատարակէք մեր հասցէին ուղղուած, միթէ մենք ոչխարամիտներ ե՞նք որ առտուն կանուխ արթնցող հաւն իսկ կո՛ւկո՛ւլիկուի մէկ կանչով աքաղաղ դառնալ ուզէ մեր գլխուն, միթէ Միութիւնը դեռ ձեր գիտցած հին հաւնօցը կը կարծէք որ աղուէսի նենգամտութիւնով ներս մտնէք ու քառ ու վառ ընէք: Զէ՞ք ուզեր հնազանդել Միութեան կանոնադրութեան ու ժողովներու տուած որոշումներուն, հեռացէք մեր մէջէն:

Կոչին մէջ գերութեան մասին ալ կը խօսիք եւ ձեր աչք ու խելք ունենալն ալ կը շեշտէք, ուրեմն հեռացէք եւ ձեր ցոյց տուած խոշոր թիւերով խոշոր ալ Միութիւն մը կազմեցէք եւ դուք զձեզ ձեր ուզածին պէս կառավարեցէք, կըրնաք ձեր ուզած գոյներով դրօշակ մըն ալ սլարգել, ահա ձեզի անկախութեան հրաման: Բայց բնաւ մի մոռնաք որ Զեղուչի Վերաշինաց Միութիւնը կը կառավարուի իր կանոնադրութիւնովն ու օրինաւոր անդամներու ձայնովը միայն:

Սակայն այսքանն ալ չի բաւեր, դեռ պէտք է մերկացնել վլլուկի հեղինակներն ալ եւ զիրենք ներկայացնել իրենց անհատական արժանիքովն ու բարքովը:

Առնենք Պրն. Պաղ. Նիզամեանը. այս պարոնը ամբողջ առաջ Կեդր. Վարչութենէն 200 տուար փոխ դրամ կ'ուզէ որ խանութ բանայ: Կեդրոնը խրատուած անցեալի սխալներէն կը մերժէ Միութեան դրամէն ոեւէ մէկուն փոխատուութիւն ընել: Կոչը ստորագրող երկու Քէհեախաչօեաններ կ'ուզեն երաշխաւորել Կեդր. Վարչութիւնը որ պահանջուած գումարը տրուի Պրն. Նիզամեանի, սակայն Կեդր. Վարչութիւնը կրկին կը մերժէ դրամ տալ ըսելով թէ՝ քանի որ դուք երաշխաւոր ըլլալու յանձնառու կ'ըլլաք, դուք դրամ ունիք, դուք տուէք, ինչո՞ւ կ'ուզէք որ Միութեան դրամէն տրուի: Ահա պատճառը որ Պրն. Նիզամեան եւ Քէհեախաչօեաններ կը թշնամանան Կեդր. Վարչութեան եւ կոչ կը ստորագրեն:

Պրն. Գասպար Միսասեան անձնական հակառակութիւն ունի Պրն. Ս. Մաթոսեանի հետ, քէնը դուրսը չի կրնար կարգադրել, ուրեմն պէտք է Միութեան մէջ տանի զայն եւ միջեւ անգամ Պատգ. ժողովին մէջ հակառակի Պր. Մաթոսեանի պատգամաւոր ընտրուելուն, եւ կոչին մէջ ալ վախկոտ Ալեքսի կոչէ զայն, առանց յիշելու որ ինքն ալ Ալեքսիէն շատ հեռու Ատիշի է:

Պրն. Մելքոն Քուճուլեան մատ խածնել տուաւ մեզի կոչին տակ կը ստորագրէ զոհողութիւն ընողի հովեր առնելով. այս պարոնը Շիքակօ եղած միջոցին այնքան երկար տարիներ ոչ այս Միութեան անդամակցած է եւ ոչ ալ Միութեան ձեռնարկներուն ներկայ եղած է: Նիւ Եորք երթալ յետոյ հանրութեան կոչ կը հրատարակէ... Մարդ ապաւ կը ստիպուի ըսել, ե՞րբ հաւ եղա՞ւ, ե՞րբ քառ ելաւ:

Իսկ Պրն. Մելիք Սաչօեան (Իսկիւղի տղան) իր տպագրւած Զատուկի դերին մէջ է: Ս. Յակոբեանի հետ Պատգ. ժողովին բուն խանգարիչը եղող Սաչօեան կոչին մէջ ձեռքերը դիտուն դարնելով կը պոռայ... Հայրենակիցներ, մենք ալ խելք ունինք, աչք ունինք, կը տեսնենք, եւ այլն: Բայց չըսեր թէ ի՞նչ է պատահածը, խելքէ եւ աչքէ հեռու ի՞նչ մեղքեր գործուած են, որ խելագարած Զատուկի մը պէս մազերը փետուրով եւ փշերը վեր քաշելով այս ու այն կողմ կը վազէ, «Բանուոր»ին, «Ե. Հայաստան»ի դռները կը ծեծէ, կոչ կը հրատարակէ, զգալով իր մեղապարտութիւնը յանցանք ծածկել կը փորձէ, բայց ի զուր: Կեցի՛ր, սիրելի պարոն, հանգարտիր քիչ մը, տան մէջ եղած դողը բռնուած է: Դուն ինքդ ես այդ գողը: Գու այդ ցաւագար կանչուողութեամբ չես կրնար օճիքդ ազատել ու դորձած շարութիւններէդ խոստափիլ: Մենք քեզ կը ճանչնանք 1926ին ասդին: Դուն չէիք որ 1926ին գրեցիր Պրն. Գէորգեանի եւ իր ընկերներուն թէ՛ Կեդրոնը մէկ քուէի առաւելութեամբ եւ ուստի միակողմանի ընտրուած է եւ անվստահելի է (ձեր խելքով մէկ քուէն արժէք չունի եւ դեռ ալ կ'ըսէք որ խելք ունիք) եւ Գէորգեան ու իր ընկերները ձեր այս դրածը իւր փաստ կը գործածեն մասնաճիւղի ժողովներուն մէջ ու Կեդրոնին հակառակ դիրք կը բռնէին, եւ գիտե՞ս որ Կեդրոնին պաշտօնական նամակներն ու շրջաբերականները անոնց համար ոչինչ կ'արժէին քու այդ նամակիդ քով, գիտե՞ս նաեւ Պրն. Մելիք, որ քու ընկերներուդ գրած նամակներուդ հետեւանք ինչ եղաւ: Այն եղաւ որ Միութեան 3000 տուարը դրամատունէն փախցուեցաւ, որուն հետեւանքով ծագեցաւ Շիքակոյի ծանօթ դատը: Հիմա կը տեսնե՞ս քու նենգամտութեանդ ու դատարարութեանդ արդիւնքը: Եւ դուք այն օրէն ասդին բնաւ չաղաղեցաք այս Միութիւնը քայքայելու ձեր ջանքին մէջ, ամէն առթիւ որ պատեհութիւնը ներկայացաւ դուք ձեր վատ դերին մէջ

գտնուեցաք, եւ դեռ մինչեւ այսօր ալ ծրարներով «Ե. Հայաստան», «Քառեր» եւ ձեր հրապարակ հանած կոչը կը դրկես հոս բարեկամիդ Գէորգեանին որ ցրուէ, սրճարաններու սեղաններուն վրայ դիզէ, հանրութիւնը Միութեան դէմ դրզուէ: Ահա դէպ մը փաստեր քու եւ ընկերներուդ չոր ու ցամաք վիժլուկին դէմ, եւ դուք այս փաստերու դէպին տակ պիտի կըլքե ու փճանաք:

Այս բոլորէն յետոյ որոշ գիտցէք որ այս Միութեան կարգն ու կանոնը կը գտնուի երկաթէ ձեռքերու մէջ եւ այդ ուժով ալ պիտի պաշտպանուի: Ուրեմն, քանզեւ փորձելէ առաջ դուք ինքզինքնիդ կշռեցէք, այլապէս ապառաժի պիտի բախիք:

Ե. ԱՇՏԱՐԱԿԵՆՑ

Շիֆակօ

ԹՈՂ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԳԱՅ

Սուտի, չարամիտ զրպարտութեան եւ ամենաստորին խեղաթիւրումի չեղջակոյտ մըն է «Ե. Հայաստան»ի մէջ հրատարակուած Պատգ. Ժողովի նկարագրականը՝ անծանօթի մը կողմէ:

Կարելի չէ երեւակայել որ մարդկային միտքը կրնայ այդքան մը վատասերիլ եւ զիջիլ վերելալը չըջելու պարզ ու անպարտկելի իրողութիւնները, որովհետեւ ակնարկուած գրութիւնը յերկրանքներու դէպ մըն է, խելադար մտքի մը վիժանքը:

Սուտ, բացարձակ սո՛ւտ են ինծի եւ Կեդրոնին վերագործ ըլլոր «ձեքենայութիւնները»: Պատգ. Ժողովը կանոնադրութեամբ շարունակեց իր աշխատանքը, մինչեւ այն ատեն երբ Սարգիս Յակոբեան չուզեց ընդունիլ մեծամասնութեան որոշումը եւ սպառնաց Ժողովը ձգել հեռանալ:

Գրութիւնը խել մը բարբառնջանքներէ յետոյ, լուծուած կը հռչակէ Կեդր. Վարչութիւնը: Ու՞ր տեսնուած է, ո՞ր կանոնադրութեան մէջ գրուած է որ երբ պատգ. Ժողով մը կը ձախողի իր աշխատանքին մէջ՝ Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը կը կորսնցնէ իր հեղինակութիւնը: Ահա յիմար ուղեղի մը նոյնքան յիմար յղացումը: Բայց ասիկա արդէն գրութեան հեղինակին ինքը քիչ մը վարը կը հերքէ, երբ կ'ըսէ թէ Ժողովը երեք հոգինոց յանձնախումբ մը ընտրեց եւ իրաւասութիւն տուաւ անոր որ հրահանգէ Կեդրոնի նախկին ղեկանին...: Եթէ լուծուած է Կեդր. Վարչութիւնը՝ յանձնախումբը ինչո՞ւ նոյն Կեդր. Վարչութեան նամակ գրելու հրահանգ կը ստանայ Ժողովէն եւ կը գրէ ալ: Եւ երեւակայել որ այդ յանձնախումբի անդամներէն մէկն ալ Ժողովը խանգարող վերոյիշեալ չնաշխարհիկ ծաղիկը եղած է, ամէն մեղքիս վրայ:

Գրութիւնը՝ իմ Ժողովէն կծիկը դնելու մասին կը խօսի: Եւ ո՞րմէ վախնալով Ժողովէն վախուստ պիտի տայի, քա՞մէլէոն: Ես Ժողովէն հեռացայ գայն փակելէ յետոյ միայն, վստահ ըլլալով որ ձեզի պէս կամակոր յիմարներու հետ Ժողով շարունակելը պարապ ժամավաճառութիւն պիտի ըլլար:

Գրութիւնը կ'ըսէ. — «Պատգ. Ժողովը կուտադաշտի վերածուեցաւ «խմբագիր» Փապուճեանի խլուրդային մեքենայութեանց երեսէն»: Օ՛, եա՛յ... Եւ ո՞ր քաջն է որ այսպէս կը խօսի ու ինքզինքը անյայտ կը պահէ: Քանքը երբ խլուրդային գործեր կը վերագրեն մէկուն՝ իրենց ինքնութիւնը ծածկանունի տակ չեն պահեր: Թող հրապարակ գայ այդ ամօքողի արարածը՝ եւ պիտի տեսնէ թէ ո՞վ է խլուրդը, ի՞նքը թէ ես: Ահա հրաւեր մը իսկական խլուրդին իր ստորերկրեայ նկուղներէն դուրս գալու համար:

Հապա սա «Ե. Հայաստան»ի մե՛նծ խմբագիրը... հը՛, հարկա՛ւ մե՛նծ, թերթը մե՛նծ, խմբագիրը մե՛նծ, եւ ո՞վ ըլլայ աղէկ, ուրիշ բարի ծաղիկ մը՝ անունը՝ լսելովս՝ Սեդրակ Ծահէն է: Այս մարդը եւ իր գործակիցները Հնչակեան կուսակցութիւնը քայքայելէ եւ այսօրուան ողբալի վիճակին հասցնելէ վերջ, ատենը մէկ կ'ելլեն եւ տեղ կուտան իրենց

մեծածաւալ թերթին մէջ այս ու այն խելադարի դրածին, բառերն ալ իրենց բուրժուականներէն յղանալով: Մէկ խօսք միայն պարոն Սեդրակ Ծահէններ, եթէ ամբողջ Հընչակեան կուսակցութիւնը ոտքի ելլէ, նշանախեց մ'իսկ չի կրնար վնասել Չնդուչի Վերաշինաց Միութեան: Կուսակցական ոչ մէկ նկատում ու հաշիւ կրնայ մուտ դործել մեր Միութեանէն ներս, եւ վստահ եղէք որ ձեր քաջակրթութենէն չփացածները մէկիկ մէկիկ դուրս պիտի չարտուին Միութեան շարքերէն: Ասկէ գատ, լա՛ւ կ'ընէք, շա՛տ լաւ կ'ընէք, եթէ ձեր տարաբախտ կուսակցութեան եւ տարին մէկ քանի անգամ ու պատահարար լոյս տեսնող թերթին մասին մտածէք եւ քթերնիդ ամէն տեղ չկոխէք, մի գուցէ ետքէն ապաւաւի նստիք:

Եթէ այսքանը բաւական չէ, դարձեալ կը տեսնուինք...
Պոսթոն Պ. ՓԱՊՈՒՃԵԱՆ

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ՄԹԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Շիքակոյի անուղղաները, ամիսներ առաջ, Չնդուչի Վերջ. Միութեան կողմէ իրենց դէմ բացուած դատին շուրջ կարգ մը սուտ ու պատիւ եւ անգոյ անուններու ստորագրութեամբ գրութիւն մը հրատարակութեան տուին Կոռնկի եւ Ե. Հայաստանի մէջ: Անտարակոյս որ նոյն այդ գրութիւնը զրկուած էր Ամերիկահայ բոլոր թերթերուն ալ վըճարումով հրատարակուելու համար: Բայց այնպէս կ'երեւի թէ միւս թերթերը հրատարակութեան անյարմար բան մը նկատելով չհրատարակեցին, օրինակի համար Ֆրէզնոյի Ասպարէզը բացէն ի բաց մերժած էր հրատարակել:

Մենք եւս կարեւորութիւն չտուինք ու չպատասխանեցինք այդ սուտ բամբասանքին: Սակայն մեր այդ լուրթիւնը այս չարամիտներու խմբակին քաջակրթութիւն տուած է որ աւելի առաջ անցնիլ փորձեն, առանց իրենց դործած չարիքներուն անդադառնալու: Անոնք փորձեցին, զոր օրինակ, խանդարել Չնդուչի Վերաշինացին Տրդ պատգ. Ժողովը, լուծել Կեդրոնը եւ ապա քանզեւ այս Միութիւնը: Անոնք Բանուորի եւ Ե. Հայաստանի պէս թերթերու ղեկները բաց գըտնելով սկսան սուտ զրպարտութիւններ յորինել Վերաշինաց Միութիւնը բաղկացնող լաւագոյն տարրերու շուրջ, եւ զիտէ՞ք ամբաստանութեան համար ինչ հրաշալի գիւտ մը ըրած են, — այս ինչը անգամատուրք չէ վճարած, այն ինչը Ժողովի չէ եկած, միւսը այսպէս է, ասիկա ալ այնպէս է. կոչ, լուսաբանութիւն, յօդուածներ իրարու ետեւէ: Եւ անկի վարմանալին այն է որ այս բոլոր գրութիւնները ստորագրող երէկի անդրադէտները, մէկ օրէն միւսը զրադէտներ դարձած են եւ թերթերու մէջ բան կը գրեն ու թէգեր կը պաշտպանեն:

Անցնելով մարքէթին վրայ եղած սա ամենավերջի «Լուսաբանութիւններ Չնդուչի Վերջի դատին շուրջ» խորագրով ստալոյ գրութեան, կարճ ու կտրուկ պատասխանեք փաստերով ու թիւերով եւ ոչ թէ չոր ճոռմարանութիւնով:

Պարոններ, նախ ձեր երեւակայած պայմաններուն փոխուելը մասնաճիւղերու մէջ եւ «չըջահայեաց ու «ուղղամիտ» տարրերու գոյութիւն առնելը Միութեան մէջ, նոր չէ: Այդ ձեր ակնարկած «ուղղամիտ» տարրերը սկիզբէն ի վեր Միութեան ծոցին մէջ գտնուելով գայն դաւաճանելին ու ձեզի հետ ըլլալին մեղի այն օրէն ծանօթ էր:

Երկրորդ, Չնդուչի Վերաշինաց Միութեան ստացուածքը կողմ 3000 տոլարը (որ դրամատունէն փախցուցիք եւ ձեր անհատական անուան փոխանցեցիք) ձեր քանի մը խնամիներուն կողմէ գոյացած ըլլալը բացարձակապէս սուտ է, այս սուտին ապացոյցը այն է որ դուք Շիքակոյի մասնաճիւղէն հեռացուելէ յետոյ սա 4 տարուան շրջանին չէք կրցած

սեց եւ զուր հոն ձեր փաստարանին ու ձեր բերնով բոլոր գիտցածը պատմեցիք, բայց մէքերը ճշմարտութեան վերայ հաստատ մնաց ու երկրորդ անգամ ըլլալով հաստատեց իր վճիռը:

Այսքանը միայն ի պատասխան ձեր այս «Երեսփայտութեան»: Դարձեալ կը տեսնուինք:

Շիքաօ

ՍԵՒ ՔԱՐ

ԿՈՉ ԿՈՉԻ ԵՏԵՒԷ

Վերջին մի քանի շարժումն մէջ մեր հայրենակիցներուն մէջ մասնաւոր մարմաջ մը արթնցած է կոչեր գրելու: Այդ նիւ գաղափար մը անշուշտ եւ գովելի. չէ՞ որ հայրենակիցները իրարու քով բերելու եւ վերաշինացի ապագայ բարեկալութեան? Զուրէն է որ կը գրուին: Պէտք է դուրս վտարել մի քանի անհասներ, կ'ըսուի, որոնք կը յանդիմանին կամ յանդիմանեցնուին իրար: Այլեւս վնասակար դարձած է Հայրենակցական Միութեան համար: Ո՞վքեր են ասոնք: Ո՞վ էի գիտեր. փապուճեանն եւ Ստեփանեանն ընտանիքներն են, ասոնք եղած են կեղծ, խարդախ, խաբեբայ, պաշտօնի փափաքող, ուրիշները զրպարտող եւ մանաւանդ ոգի ի բռն աշխատած են վերաշինացի Կեդրոնը Նիւ Եորքի մէջ պահել իրենց պաշտօնաբաղձութեան յազուրդ տալու համար միայն: Զանազէ Լորէնս տանիլ Կեդրոնը, եւ այս երկու ընտանիքի անդամները անմիջապէս պիտի քաշուին զործունէութենէ, անգամ մը փորձեցէք, եթէ չէք հաւատար:

Ահա այս էր «Ե. Հայաստան»-ի, «Բանուր»-ի մէջ հրատարակուածներուն եւ մանաւանդ մեր «Բանաստեղծ» Պրն. Մելիք Սաչօեանի եւ մի քանի հայրենակիցներու կողմէ ստորագրուած հռչակաւոր կոչին բուն իմաստը:

Նպատակս չէ անշուշտ այս դրութիւններուն հակառակը փաստել, ասիկա կը թողում իմ հայրենակիցներուն դատողութեան, միայն հոս մի քանի տողերով պիտի ջանամ կարգ մը պարզ իրողութիւններ մէջտեղ գնելով խնդիրը պարզել:

Նիւ Եորքի մասնաճիւղը ժողով մը կը սարքէ Յունիսի տանին Կիրակին. ներկաները մեծամասնութիւն չեն կազմեր. կանոնադրի տրամադրութեան համաձայն երկրորդ ժողովը օրինաւոր է, ուստի հրաւիրադիւրներ կը զրկուին մասնաճիւղի քարտուղար Պրն. Մելիք Սաչօեանի կողմէ:

Յունիս 14ին ժողով կը գումարուի 7 անձերու ներկայութեամբ — երեք Փապուճեաններ, մէկ Ստեփանեան եւ երեք անդամներ: Եւսպատիկ ցանկ մը կը ներկայացուի եւ հինգ քուէով Տիկին Ա. Ստեփանեան կ'ընտրուի պատգամաւոր:

Երեք պիտի չաշխատիմ Տիկին Ստեփանեանը գովել, միայն թէ պիտի ըսեմ որ այդ կոչերուն տակ ստորագրողներն ունէ մէկէն շատ աւելի օգնած է մեր վերաշինացին թէ՛ ներթափաչեալ եւ թէ՛ բարոյապէս:

Կ'ըսուի որ տուրք վճարած չէ եւայն. նախ քանք որ Նիւ Եորքի մասնաճիւղը տուրքէ ազատ ձգած է կիները: Պրն. Մելիք գիտէ ասիկա: Յետոյ անխղճութիւն է այս մասին մեղադրել մէկը որ տասով, քսանով եւ յիսուսով մասնակցած է խնձողներու մէջ եւ հանգանակութեանց տուն:

Կ'ըսուի որ ան զործօն անգամ չէ: Կրկին Պրն. Մելիք գիտէ թէ Նիւ Եորքի մասնաճիւղը իր ժողովներէն մէկուն մէջ որոշած է բոլոր կիները անգամ ընդունիլ:

Արդ, արդեօք Նիւ Եորքի մասնաճիւղը սխալ մը գործեց երբ Տիկին Ստեփանեանի պէս ազնիւ տիկին մը պատգամաւոր ընտրեց: Անշուշտ ոչ:

Նիւ Եորքի ժողովին մէջ պատգամաւորին ընտրութենէն յետոյ երկու հարցեր եւս ընդունուեցան պատգ. ժողովին զրկուելու համար եւ որոշուեցաւ որ այս տեղեկութիւնները հաղորդուին Կեդրոն, մասնաճիւղին տեսնապետուհի Տիկ. Վ. Փապուճեանի կողմէ: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ ժողովը մտահոգուեցաւ որ եթէ դուրսէն եկող հիւր պատգամաւոր մը պատգ. ժողովի տեսնապետի ըլլայ, մեր տեսնապետին գերաճները չկարենալ կարգաւոր մեզ Նիւ Եորքցիներս պիտի մեղադրէ: Քիչ զրոյս շատ իմացէք:

Ոչ մէկ զիտողութիւն, ոչ մէկ առարկութիւն: Ատենապետուհին կը սպասէ որ Պրն. Մելիք օր մը մեր տունը գայ եւ նամակները ստորագրուին եւ կնքուելով Կեդրոն զրկուին: Չեկաւ, բայց եկան իր նամակները: Կը խնդրեմ մեր հայրենակիցներէն որպէս զի ուշի ուշով հետեւին սա մի քանի տողերուն: Պրն. Մելիք, մեր մասնաճիւղին տեսնապետի մէկ նամակ Կեդրոն, մէկ հատ մեր պատգամաւորին եւ մէկ հատ ալ տեսնապետին կը գրէ ըսելով թէ եղած ընտրութիւնը ապօրինի է, սրովհետեւ պատգամաւորը զործօն անգամ եղած չէ: Շատ լաւ, իր իրաւունքն է իրրեւ անգամ մը բողոքիլ ընտրութեան տուն. ասիկա չբարւ, եւ չարաթ մը վերջ մեր այս ինկացի պարոնը մասնաճիւղին կնքը զործածելով առանց տեսնապետի ստորագրութեան կը գրէ վերոյիշեալ նամակները: Թող ընթերցողները վճռեն թէ Պրն. Մելիք իրաւունք ունէ՞ր ժողովի մը մէջ տրուած որոշումի մը հակառակ լուրեր հաղորդելու, առանց տեսնապետի ստորագրութեան եւ մանաւանդ մասնաճիւղին կնքը զործածելու՝ իր անհատական կարծիքին տակ:

Մասնաճիւղին վարչութիւնը ժողովի կանչուեցաւ մեր տունը. ես ներկայ էի իրրեւ մասնաճիւղի անգամ մը: Զկըրցանք համոզել այս մարդը որ իր բրածը չիտակ չէր, յամառեցաւ, մնաց: Վարչութեան երեք անդամներէն երկուքը որոշեցին որ խնդիրը խնդու թեմա մը զրկուի Կեդրոն եւ Պատգ. ժողովին:

Ահաւորիկ եղածը իր իսկութեան մէջ: Ընթերցողին կը մնայ դատել ու վճռել:

Նիւ Եորք

Ա. ՓԱՊՈՒՃԵԱՆ

ԴԵՄԻ ՄԱՂԼԷՆ

Այսօրուան պէս կը յիշեմ, 1909ին, Սուլթան Համիտի գահընկէցութեան առթիւ Չնգուշ պաշարուած էր հազարաւոր թուրքերու եւ քրիստեան կողմէ:

Ամբողջ Չնգուշ եւուզեռի մէջ էր, քաղաքը կը պատրաստուէր ինքզինք պաշտպանել թշնամիին դէմ: Դիրքեր գրաւուած էին Չնգուշի քաջերուն կողմէ, մոռցուած էին յարանուանական եւ կուսակցական չնչին հաշիւները: Չնգուշի ապահովութիւնը ամէնքի միակ նշանաբանն էր:

Այս թո՛հ ու բո՛հին մէջ էր որ մեր հայրենակիցներուն մէջ նորակազմ կուսակցութեան մը անդամները կը գիմեն Չնգուշի պաշտպանութիւնը զեկափարող յանձնախումբին եւ կ'առաջարկեն որ իրենց կուսակցութեան համար մասնաւոր զէրք մը յատկացուի:

Պաշտպանութեան յանձնախումբը յարմար չի տեսներ այս առաջարկին դործադրութիւնը՝ պարզելով անկից յառաջ գալիք վնասները: Կուսակցականները սակայն անդրդուելի կը մնան իրենց առաջարկին մէջ:

Յանձնախումբի անդամները ճարահատ միայն մէկ պատասխան կուտան. «Դէպի մահլէն», մատնանշելով թրքաց թաղը:

Եթէ դուք չէք ուզեր հնազանդիլ ամբողջ Չնգուշցիներու կողմէ ընտրուած պաշտպանութեան յանձնախումբի որոշումներուն, անցէք դէմի մահլէն եւ մենք պատրաստ ենք ձեզի դէմ եւս կուտելու:

Ուրախալի է ըսել որ այս պարոնները կը զիջանին եւ հնազանդելով յանձնախումբին կը պաշտպանեն Չնգուշը իր թշնամիներուն դէմ:

Չնգուշի վերաշինացը այժմ նոր փուլի մը մէջ մտած է, երկար տարիներու աշխատութեանց արդիւնքը երեւան բերելու չըջանին մէջ է, սակայն ցաւալի է ըսել որ իր այս վերելքի շրջանին մէջ մի քանի նեղմիտ կուսակցականներ աւելն ան կ'ընեն վերաշինացի բեղմնաւոր գործունէութիւնը արդիւնքը համար: Անոնք կը փորձեն անուանարկել Միութեան հաւատարիմ եւ անձնազոհ հայրենակիցները:

Այժմ ալ ատենն է որ մենք եւս դռները մեր վաղեմի հայրերուն պէս — «Դէմի մահլէն»:

Խօսքս ձեզի է պարտաւոր Մելիք Խաչօեան եւ Ս. Յակոբեան, ինչպէս նաեւ ձեզի պէսներուն. անցէք դէմի մահլէն: Մենք պատրաստ ենք Վերաշինացի սիրոյն կոռուի ձեզի նման խանգարիչներուն դէմ:

Ձեզի համար ոեւէ պատուաւոր միջոց արժէք չի ներկայացներ, ստիկա ազգի հասկցած ենք. ուստի կը հրաւիրենք ձեզ որ դէմի մահլէն երթաք:

ՊԵՏՐՈՍ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Երեւոյն Սիթիի մասնաճիւղին անդամական ժողովը տեղի ունեցաւ Օգոստ. 9, Կիրակի օր, անդամներու մեծամասնութեան ներկայութեամբ: Ժողովը բացուեցաւ ատենապետ Պրն. Ա. Թուրոյեանի կողմէ:

Կարգացուեցան Կեդրոնի ղրկած նամակը եւ չրջարեւակներ: Ժողովը նկատի առաւ իր պատգամաւորին Պրն. Գ. Մինասեանի հանած անտեղի աղմուկը Յուլիս 4ի Պատգ. ժողովին մէջ. նոյնպէս կարգացուեցաւ քանի մը հայրենակիցներու կողմէ ստորագրուած «կոչ» մը: Ժողովը բացատրութիւն ուղեց իր պատգամաւորէն որ նոյն կոչին տակ ստորագրած էր: Այս առթիւ Գ. Մինասեան պապանձեցաւ, կարծես թէ ինքը չըլլար հոն նստողը: Անոր կողմէ ոչ մէկ լուսարանութիւն տրուեցաւ «կոչ»ի մասին, որով իր յայտ կուգար թէ Գաւար Մինասեան եւս զոհ եղած էր Մելիք Խաչօեանի, ինչպէս եղած էր Պրն. Խ. Աղնաւորեան, միայն թէ Գ. Մինասեան քաջութիւնը չունեցաւ ասիկա ըսելու: Բայց Գ. Մինասեանի լուրջութիւնը նոյնքան խոստովանութիւն մըն էր իր սխալ ընթացքին, քանի որ իր ստորագրած կոչին շուրջ եղած հարցումներուն, որոնք եղան Կեդրոնի անդամներէն մէկուն կողմէ, չկրցաւ գէթ մէկ իրողութիւն ցոյց տալ: Ժողովը շատ թեթեւ կերպով մօտեցաւ Գ. Մինասեանի այս ծանր յանցանքին, նկատի ունենալով որ ան գործած էր չզիտութեամբ:

Ժողովը ապա ընտրեց իր պատգամաւորը Սեպտ. 6-7ին տեղի ունենալիք պատգ. ժողովին համար:

*** Չնդուելի վերջ. Միութեան Նիւ Եորքի մասնաճիւղին ժողովը եւս տեղի ունեցաւ Օգոստ. 16ին, Կեդր. Վարչութեան հովանաւորութեամբ եւ անդամներու մեծամասնութեան ներկայութեամբ: Ժողովը բացաւ Կեդր. Վարչութեան ատենադպիր Պրն. Անդրէաս Մինասեան որ լեցուն լուսաբանութիւններ տուաւ պատգ. ժողովի եւ մէկ քանի հայրենակիցներու կողմէ հրատարակուած «կոչ»ին մասին: Յիշեալ կոչին տակ ստորագրող Պրն. Խաչ. Աղնաւորեան ցաւ յայտնեց որ խարուած էր Մելիք Խաչօեանէ: Այս վերջինը իր ստորագրութիւնը դրած էր գրութեան մը տակ որ երբեք չէր համապատասխաներ իր համոզումներուն: Պրն. լ. հաստատելու համար իր ցաւը ստորագրեց ստորեւ տրուած գրութիւնը եւ թոյլտուութիւն տուաւ որ ան հրատարակուի հայ մամուլին մէջ: Ահա Պրն. Աղնաւորեանի հերքման գիրը. —

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ես ստորագրեալս, լսելով Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ հրապարակուած Նիւ Եորքի մասնաճիւղին Օգոստոս 16-ի ժողովին մէջ տրուած բացատրութիւնը,

Կուգամ յայտարարելու թէ Մելիք Խաչօեանի կողմէ պատրաստուած կոչին տակ իմ ստորագրութիւնս չարաչար կերպով գործածուած ըլլալով, կը բողոքեմ Պրն. Մելիք Խաչօեանի անո՞ւմ քայլին դէմ եւ կը յայտարարեմ թէ այդ կոչին մէջ գրուածներուն բոլորովին հակառակ եմ: Այն քուղբը որ ես ստորագրեցի՝ այդ կոչին մէջ ըսուածներէն բոլորովին տարբեր էր:

Խ. ԱՂՆԱՎՈՐԵԱՆ

Նիւ Եորք, Օգոստոս 16, 1931

Ժողովը ապա իր որոշումները տուաւ եւ կարգադրութիւններ րրաւ իր մասնակցութիւնը բերելու յառաջիկա Պատգ. ժողովին: Լաւ տպաւորութեան տակ վերջացաւ ժողովը:

ՆԵՐՎԱՅ Ս

ՔԱՆԴԻԶՆԵՐԸ ԴԱՐՁԵԱԼ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՅ

Շիբակոյի մէջ բոյն դրած Միութեան յայտնի հակառակորդ Բիլիքին քանդիչ գործունէութեան կողքին այս վերջերս հրապարակ ելած են իրենց զաղափարի ընկերներէն Ս. Յակոբեան եւ Մ. Խաչօեան, որոնք կ'աշխատին վերջ. Միութիւնը քանդելով զօրացնել Շիբակոյի Բիլիքին ձեռքերը:

Շիբակոյի Բիլիքի երեք տարուան ընթացքին թոյն ներարկեց իր զաղափարի ընկերներուն սրտին մէջ, որպէս անոնք ալ իրենց կարգին կարենան այդ թոյնով վարակել իր պատուական հայրենակիցներու մտքերը:

Բայց մեր լրջախոհ հայրենակիցները զաղափարական հայրենասիրական զգացումներով տողորուած զօրաւոր դարձան Միութեան վեհ նպատակին, եւ անոր իրադրո՞ւմ համար իրենց նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւնները Միութիւնը պահեցին ապահով եւ անոնք դարձան Միութեան բերդը պաշտպանող պահակներ՝ քանդիչներու ոտնձգութեանց դէմ:

Ս. Յակոբեան թոյնի ազդեցութենէն խելագարած, իր ժահը թափած է Պատգ. ժողովին մէջ, որպէս զի ժողովը խանգարէ, յետոյ կոչ հրատարակելով Կեդրոնը եւ ժողովին ատենապետը դատապարտած է, անշուշտ իր պատասխանատուութիւնը թաքցնելու թափանցիկ փութկոտութեամբ:

Ես իբրեւ նախանձախնդիր Չնդուելի մը կուգամ ըսելու որ Ս. Յակոբեանի եւ իր համախոհներուն առած այս եղբրի ընթացքին պատասխանատուն մենք ենք, որովհետեւ մեր Միութիւնը իր խիստ կարգապահութիւնը չի գործադրեր: Անցեալին մէջ նոյն զաղափարին պատկանող մէկը նոյն յանցանքը գործեց, զայն չպատեցինք. այսօր Ս. Յակոբեան մը ելած է Միութիւնը մատի փաթթոց ընելու եւ քանդելու զայն եթէ կրնայ: Եթէ այսօր ալ ներողամտութեան ոգի ցոյց տանք, պէտք է լաւ համոզուինք որ վաղը ուրիշ մը պիտի ելլէ եւ Միութեան նպատակին իրադրո՞ւման առջեւ խոչընդոտներ հանէ:

Իմ արդար բողոքս եւ խնդրանքս պիտի ըլլայ յառաջիկա Պատգ. ժողովին որ իր վճռականութիւնը ցոյց տայ եւ միջառնութիւն վտարէ այդ թունաւոր եւ քանդող անհատները որպէս զի մենք ազատօրէն կարենանք քալել այն ճամբան որ մեզ կը տանի մեր նպատակին իրադրո՞ւման, դէպի Նոր Չնդուելի կառուցումը:

Լօրէնս

Ս. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՇԻԲԱԿՈՅ. — Պրն. Խ. Պապեանի ընդ Օր. Մ. Պարոնեանի ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ Օգոստ. 8-ին, սր. պապարարողութիւնը կատարեց Արթ. Վ. քանյ. Կիւրապեան կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկ. Յ. Յակոբեանի: Տէր խրատականէն յետոյ խօսեցաւ նաեւ Պրն. Լ. Մարտիրոսեան Պատշաճօրէն հիւրասիրուեցան հարսնեւորները, ուստի խութիւնը տեւեց մինչեւ ժամը մէկ: Կը յուսանք թէ նոր պահները հայ ընտանեկան կեանքին մէջ իրենց պատուաւոր տեղը պիտի գրաւեն, եւ առ այդ կ'ընենք մեր բարեմտութիւնները:

*** Տէր եւ Տիկ. Կ. Չինագործեան մանչ զաւակով զաղաւորուեցան: Մեր խնդակցութիւնը կը յայտնենք: *** Տէր եւ Տիկ. Յ. Քարգոզեան եւ Տէր եւ Տիկ. Կէօքճեան Քալիֆօրնիա մեկնեցան հոն հաստատուելու նպատակաւ: Բարի երթ եւ յաջողութիւն կը մաղթենք:

ԼՐԱՏՈՒ